

Tot ongeveer half augustus was er niet veel in de kleibossen maar toen begon het. Op de natte excursie van 19 aug. met de N.M. V. in Rhijnauwen en Oud Amelisweert vonden we naast de meer gewone kleibossoorten, een aantal zeldzaamheden of althans meer opvallende verschijningen zoals Boletus impolustus, Lactarius pterosporus (ruginosus), Inocybe squamata en descissa var. microspora (det. G.A. de Vries), Psathyrella multipedata, Pluteus villosus (s.s. Fl. an.), Peziza succosa en enige geelplaat Russula's, behorende tot de groep der Insidiosae. Deze moeten aan de hand van de nieuwe monografie van Romagnesi opnieuw bestudeerd worden. Ze waren talrijk, maar helaas ontbrak de tijd voor nauwkeurige determinatie, mede door een kort verblijf in het buitenland. Bij mijn terugkomst was er zoveel, dat de studie der Russula's moest worden verwaarloosd; 't is bovendien niet eenvoudig om in zo'n machtig nieuw werk de weg te vinden !

Wat ons nu erg opviel gedurende de hele herfst is, dat we steeds opnieuw werden verrast door het terugvinden van soorten, die we vroeger wel eens een enkele maal aangetroffen hadden, en waarvan we dus niet erg zeker waren, dat de determinatie toen goed was geweest. We kwamen dan tot de conclusie: "dus toch". Het begon al dadelijk na onze terugkomst op de Blikkenburgerlaan met Boletus lupinus Fr. ss Romagn. (is Bol. erythropus Krombholz). (Bol. lupinus Fr. s.s. Bresadola is een andere soort en wordt door Singer Bol. satanoides Smotlacha genoemd). Jammer, dat de twee jonge ex., die we vonden op zo'n ongunstige plaats stonden (men maakte op deze berm een inrit), dat we ze niet konden laten staan; ze zouden toch vertrapt worden. Ze waren echter voldoende ontwikkeld om de soort te kunnen vaststellen (rhodoxanthus groep zonder net op de steel), hoewel ze nog niet sporuleerden en daardoor voor een goed exsiccata ondeugdelijk waren. Een zeer slanke Amanitopsis vonden we ook terug: de sterk gestreepte hoed heeft constant een andere kleur dan fulva of vaginata en deze doet wel aan umbrinolutea denken, maar de laatste is veel forser en heeft een donkerder getijgerde steel. De steel van onze ex. is witpluizig en de volva is lang. De Heer Bas heeft de soort in studie. Ongeveer tegelijkertijd, dus nog in het begin van de herfst, vonden we Leccinum duriusculum en Lactarius Mairei. De eerste onder Populus alba, geheel overeenkomende met de mooie plaat van Boudier. Singer rekent deze vorm tot een variëteit van Leccinum aurantiacum en dat is wel merkwaardig, omdat splitsing van soorten tegenwoordig meer voorkomt dan fusie ! Of zijn zienswijze naar aanleiding van Amerikaanse ex. ook voor deze Europese geldt, hopen wij nader te kunnen bestuderen. De prachti-

ge forse soort heeft een meest grijs (bruin) getinte hoed, die soms naar het rossige kan zwemen en een meest donker gekleurde steel, die meer viltig dan pluizig is. De verkleuringen van het vlees zijn zeer duidelijk; eerst rose-rood, dan grijsblauw; onder in de steel vaak groen. Men ziet direct dat men met een bijzondere vorm te maken heeft; ze is in het mediterrane gebied algemener.

Wat Lact. Mairei betreft, die we voor de tweede keer in dit gebied aantreffen, (maar in tegenstelling tot de eerste vondst in slechts ongezoneerde ex.) hiervan zullen we een volledige beschrijving geven in een volgende aflevering.

Amanita echinocephala was ook weer van de partij en op de Notenlaan (gelukkig nu beschermd) was te genieten van een uitbundige vegetatie van Boletus satanas, wel de mooiste, die we ooit zagen (alles bijeen ong. 40 ex.). Boletus luridus was dit jaar plaatselijk haast algemeen; we vonden Boletus radicans (albidus) en op de Laan van Beverweert één ex. van Bol. appendiculatus, die we persoonlijk niet eerder aantreffen, maar die in de kleibossen toch ook blijkt voor te komen. (Dit jaar in Middachten, Coolia 13, 5, p. 104).

Van Russula olivacea meenden we altijd, dat deze prachtige grote soort beperkt bleef tot Wulperhorst, waar hij zich vrij geregeld vertoont, maar we ontdekten er dit jaar liefst twee nieuwe vindplaatsen van. Naast de zich geregeld in de kleibossen vertonende Lactarius insulsus (zonarius s.s. Fl. an.) kwam op de wegberm langs Nieuw Amelisweert tussen Utrecht en Bunnik dit jaar de forse 2-sporige Lact. acerrimus voor, mogelijk een noviteit voor ons land. Terloops zij vermeld, dat de door Maas Geesteranus in 1955 gesignaleerde Polyporus forquignoni Quél. in Wulperhorst werd gevonden. Maar laten we terugkeren tot die soorten, die we meenden al eerder in de kleibossen te hebben ontdekt, maar waarvan we slechts een vrij vage herinnering hadden behouden, Het onvolprezen Wulperhorst leverde ons half oktober een prachtige vegetatie op van Ramaria fennica (Karst.) Ricken, op niet minder dan drie plaatsen. Deze soort hoort tot de groep der Violacea met paars pigment, dat hier hoofdzakelijk aan de stronk (waarvan het benedenste deel wit is) en de onderste takken te vinden is. Hij is na verwant aan Ram. fumigata (versatilis) en mogelijk niet eens altijd zo gemakkelijk ervan te onderscheiden (zie ook Donk II, p. 100). We hopen erop terug te komen.

Dezelfde dag vonden we Telephora mollissima, ook een zeldzame klant; de naverwante Teleph. anthocephala is in de kleibossen bepaald niet zeldzaam. Teleph. mollissima is inderdaad slapper, heeft geen stammetje en staat niet rechtop, maar de spitse witte uiteinden zijn vingervormig uitgespreid. Beide soorten zijn afgebeeld in Konrad & Maublanc, Icones Pl. 479 en 480.

Even later werd in de Notenlaan een mooi jong ex. van Lycoperdon velatum Vitt. door de Heer Erkelens gevonden tijdens een gezamenlijke

excursie. In vorige jaren had ik af en toe tussen verzamelde *Lycopodons* (naarstig verzameld maar bijna nooit gedetermineerd!), ex. opgemerkt, die op het exoperidium witte plakken hadden. Toevallig kreeg ik een artikeltje in handen van Morton Lange met een afbeelding van een zeldzame soort in Denemarken, die veel aan deze wit bespikkelde ex. deden denken. Het ex. van de Heer Enkelens had een wit, viltig wollig velum over het roodachtige exoperidium. In een volgend nr. hoop ik op deze soort terug te komen.

Geduld wordt altijd beloond, zo troffen we *Cortinarius purpureobadius* dit jaar op dezelfde plaats, waar we hem jaren geleden geleden gevonden hadden, maar sindsdien niet meer teruggezien.

Eens te meer blijkt, dat in een goed jaar alles tegelijk te voorschijn komt. Nu was de zomer van 1967 niet eens bijzonder warm, zoals zomer en herfst van 1959. Maar toen was het zo droog, dat er niets was. In 1967 was de temp. niet onder normaal (zoals de voorafgaande jaren), het was niet overmatig nat, maar er kwam regen als het dreigde te droog te worden.

Toen we *Ramaria fennica* voor 't eerst in Wulperhorst vonden, werd de soort ook op een andere plaats in Nederland gesignaleerd, evenals in de Ardennen. Dit is het merkwaardige verschijnsel, dat sommige soorten in een bepaald jaar op vele, soms ver van elkaar gelegen terreinen te voorschijn komen. Hoewel het mogelijk is, dat er soorten zijn, waarbij een innerlijke periodiciteit een rol speelt bij de fructificatie, zullen het wel in hoofdzaak milieufactoren zijn, die voor dit verschijnsel verantwoordelijk zijn. (Zie ook *Coolia* 13, 5: 89, red.).

We moeten dus tot de conclusie komen dat de mycelia er wel zijn, en het als mycorrhizavormers jarenlang op dezelfde plaats uithouden. Ze fructificeren alleen lang niet ieder jaar, soms zelfs zeldzaam. Bij veel typische kleibossoorten blijkt nu de temperatuur, wat dat aangaat, een grote rol te spelen. Vaak zal men lezen, dat de betreffende soorten naar het Zuiden algemener worden. Vaak zijn het ook soorten, die veel meer in de bergen voorkomen en die daarom ook wel bijv. in Scandinavië gevonden worden, terwijl ze in de vlakte zeldzaam zijn of ontbreken. De oorzaak hiervan kan zijn, dat in de bergen meer microklimaten voorkomen: dat de grond daar plaatselijk en tijdelijk meer verwarmd kan worden, terwijl toch het klimaat over het geheel kouder kan zijn. Maar onder het zware loofdak van beuken en eiken is in kille zomers de temp. voor de fructificatie van veel kleibossoorten te laag. Dit zou ook de reden kunnen zijn van het feit, dat de meeste paddestoelen worden gevonden langs bosranden en lanen en wegen, waar het meer open is. Maar laten we voorzichtig zijn, ook het licht zou hier een rol kunnen spelen. Natuurlijk is er ook een bodemfactor in het spel, mogelijk meerdere. Waarom zijn in de kleibossen de mycorrhizavormers onder beuken en eiken andere

dan in de zandbossen? Men denkt dan onmiddellijk aan het kalkgehalte van de bodem, of waarschijnlijk nog meer terecht aan de pH.

Laat ik besluiten met te vermelden, dat ik ook dit jaar Xerocomus porosporus vond (in een kleibos) en dat de Heer Erkelens weer een vindplaats van Stropharia aurantiaca ontdekte. (Veenendaal, niet in een kleibos: zie Coolia 13, 3, p. 38, Coolia 12, 3-5, p. 39 en 13, 2, p. 26).

A. F. M. Reynders.

TWEEDE VONDST VAN LEPIOTA CORTINARIUS IN NEDERLAND

In Coolia 12: 48-52 (1966) meldde G. A. de Vries de vondst van bovengenoemde paddestoel bij Baarn in Sept.-october 1965. Tevens gaf hij er een uitvoerige beschrijving en een fraaie tekening van.

Tijdens een excursie op 11 oct. 1967 door de Heren Siteur en Mutsaers met ondergetekende werd een ex. van *Lepiota Cortinarius* gevonden op "Ekkersrijt" bij Eindhoven. De deelnemers aan de werkweek in Eindhoven (1965) kennen dit gebied, daar we naar dat merkwaaardige terrein toen ook een excursie maakten. Het bestaat uit oude leemkuilen met ruggen ertussen van de verwijderde deklagen, in allerlei stadia van begroeiing. De oudste delen dragen een elzenwilgenbos met plaatselijk enig ander loofhout zoals berk, lijsterbes, vuilboom, es en braam.

Ondanks veel zoeken in de daarop volgende dagen en weken is er na de 11e oktober geen exemplaar meer gevonden.

De sporen uit de sporee, evenals de andere door de Vries genoemde kenmerken kloppen prachtig. Bijzonder opvallend was de verkleuring van steel en knol bij aanraking.

Later bleken bij nadere bestudering nog de volgende aanvullingen op de beschrijving: sporee is niet zuiver wit maar licht creme; sporegrootte ong. 10 x 3-4 μ ; trama en sporen worden in Melzer donkerbruin (pseudo amyloid).

In de naaste omgeving stonden *Lepiota castanea* (wel 20 stuks), *Lep. cristata*, *Helvella atra* en *Helv. villosa*.

Uit het geheel van de gegevens van de Europese en Amerikaanse vindplaatsen zouden we voorzichtig de conclusie willen trekken, dat *Lepiota Cortinarius* groeit op vochtige en kalkrijke bosgrond.

F. Benjaminsen.